

٢٢
(٥)
تورک پوردی

ناشری : تورک اوچباشی

۱۰ میل

صافی ۲

۱ نیشان ۱۳۳۹

تورک موردی

تورک لک رک فائده سنه جالیشیر

اون بش کونده بر چیقار

نشکر

تورک موردی اختاری مناسبتید مقفده نوبه کومتره قارده شلر بنه نشکر ابر

لطف لر بندن : ۱

جهاد اکبره دائر []

بروسه اوجاقیلری ،

سوزیمک باشلانمیشی اوله رق ، سزی ، اختیار بر اوجاقلی آرقداشکنر صفیله
ایریمکه مساعده ایدک : بروسه یی عراولو جامعیه ، یشیل تربه سیله ، عثمانجق ،
اورخان ویلدیریلمه آسیاتک اقصای غربنده تورک دنیاسنک ، تورک مدنیتهنک اک
صاغلام تمل طاشی اولان دایر ، صیجاق و یشیل بروسه کزی ، بروسه مزى ،
ملتیزک نارنجی خصنهک قانی و آتشی طیرناقارندن قورتاران و بالنتیجه بوقهیم
تورک یوردنده تورک اوجاغنک تکرار له وله نمه سنه امکان حصوله کتیرن بویوک
و پارلاق ظفر ، جمله کزه ، جمله مزه قوتلو ، میازک اولسون !

فقط ای اوجاقلی قارده شلر ، عسکری ظفرنه قدر نام ، نه قدر بویوک
نه قدر پارلاق اولورسه اولسون ، قزاقمه به مجبور اولدیغمز ظفرلرک مالنگر
برسیدر ؟ هیچ اونو نمیدلم که او کزده قزاقله جق بر قاق ظفر دها وار ...
حضرت پیغمبر ، چتین بر محاربه دن ، مشکلات و فدا کارلقله قزاقیلیمش
بر موقیتدن مدینه به عودتنده بزشمی جهاد اضر دن - هاد اکبره دوئیوردن
بویورمشلردی . - آقره دن چیقه جم کونلرده « علملر برلکی » نک ییلاق
درنکنده سوز آلیقم زمان خاطریمه بو حدیث شریف کلدی و سوزیمه اونمکه
باشلادم . بر قاق کون صورته ، یکی خایفه مانه ، ایلك خطبه یی قانج جا منده
تورکجه اوقویان فاضل مبعوثمزد ، او نارنجی خطبه سنه عینی حدیث شریفی
[۴] بو اطلاق ، بروسه تورک اوجاغنده ، ۵ کانون اول ۱۳۳۷ ده ایراد ایدیلده .

اساسی نظافه ایشدی . بو توارده و توافقی کوستریوردکه او حدیث ، بوگونکی
 و طبیعتی اله تلام والک بایخ بر صورتده افاده ایدیور : اوت اقتدیلر ، بوگون
 بر جهاد اصغری موفقیته یتردک ، جهاد اکبره باشلادق . . . و بو جهاد اکبره
 پیشدار مصادمه سی ، شمدی ، شو انده (لوزان) ده وقوعه کلکده در . و نه ای
 کسلسله : بو محاربه بی سوق و اداره ایدن ده ، یته داعی باشبوغک صاخ قولی عصمت
 پشادور . بر قاج ای اول ملته ، ملت عثمانلر یته و ملت ریشنه طاینان عصمت پاشا
 انیون ، عشاق و قزانی طایغ و بایر لرند طوب کومبوریلری ، ترالبوز و قنک
 چایردیلری ایچنده تل اور کولری ممز تورک کوده لر یله اوردن رک ، مقدس
 تورک قانیله یوللر اچهرق ، ازمیر و بر سینی ، یوتون خربی اناطولی طوبراقلری
 دهنک باربار تحکمندن قورنار مشدی ؛ بوگون یته او مظفر قوماندان ، کوزی
 ایچینه و قولانی طیرمالایان بر محاربه میداننده دکل ، یومشاق خایلر اوستده
 یسبل و سولی بر ماسه نک او کنده لالکز ملایم انسان سسلریله حقیق قلم
 غجیره لر ی ایشیدیلن ساکن و صیجاق بر او طه ده مصادمه ایتکده در ، بو کاسی محاربه ،
 ده قوریه مکوساً متاسب اوله رق عسکری محاربه دن ده جتین و ده قور قجدر ؛
 فقط این اوکی قهرمان ، بقاریه ده ، آفیونده ، عشاقده ، قزانی بایرند اولدنی
 کی ، لوزان محاربه سی ده انشا الله قزانه جقدر . . فقط بو محاربه ده ، دمن دیدیکم
 کی ، بالکز بر پیشدار مصادمه سیدر ؛ بو پیشدار محاربه سندن سوکره در که اصل
 جهاد اکبره یو یوک میدان محاربه سی باشلا ب جقدر . بو میدان محاربه سی ، نه طوب
 و قنکله ، نه ده لوزان ده اولدنی کی سوز و قلمله ایدیلر جک ؛ بو یو یوک میدان
 محاربه سته سلاحی ، اوراق ، طیربان ، مالا ، برکار ، اورس ، چکیچ ، مانجانیق
 ترکاه ، محار و ماکنه در . بو یو یوک میدان محاربه سی ، زراعت ، صنعت و تجارت
 صاحبه سنده وقوعه کله جقدر . ایشه تورک ملتی ، اصل بو اقتصاد میدان محاربه سی
 قزاندنی زماندر که انبات رشد اید جک ؛ حر ، مستقل ، صرفه ملتر اوده سته
 کیره یله جقدر .

عسکری شاه اتریمزک داعی صنعتکارلری ، ملی باشبوغمز قازی پاشا ، امثالسر
 اوتان سربیه رئیسمن فوزی پاشا ، عصمت پاشا ، قره بکر پاشا . . . ایچ یوتون بو

جنگ اولری ، متصل بو حقیقی سسویلورلر : غازی باش قوماندان ، یوراده ،
 بروسده طویلامان کذج مکتبلیره : « چفتی اولاجقسک ، ایشی اولاجقسک
 نهار اولاجقسک ! » قومانداسی ووردی . آخره دن آریلیرکن شرف ملاقاته
 نائل اولدیغ ارکان حربیه رئیس ، « مات وظیفه عسکرینه سی مکمل » ایضا
 ایندی ، شمدی صیره دیگر وظیفه لره کلدی : ملتز صنت و تهارت ساحه لرنده
 سریم خطو لرله ایلروله لیدر . « دیوردی ، عصمت پاشا ، استانیولده کورده
 کنجلیکنه عین هدف الحزکتی کوسوردی . قره بکر پاشا بو فکرله اوقدر
 مشهورکه مهم عسکری وظایقندن وقت قاجیره بیلدیجه اقتصادی فکره مستند
 تسلیم و تربیه اطفاله فکر و حیاتی صرف ایدر ، طودیر ، بو کورده بروسه
 کلن جو جقلرندن بو مساعینک نمره لرینی کوردیکز ویا کوره جکسکز .

نافذ نظری مظفر قوماندانلری ، زک بویه دوشونفلری ، بویه کوصیه لرده
 بولفلری ظاهت طایعیدر . اولرجهان جنکلی ایدرکن ، استقلال حربی حاضرلارکن
 استقلال حربیه استقلال و حاکیت ملییه ایلرولرکن ، بک آجیق کوردیلرکه
 شتملرند بیه موفقیت مملکتک اقتصادیاننه باغیدر . عسکری موفقیتلر
 قسماً هر قک خصلتیه دینی و ملی تربیه نیک یعنی معنویانک تأثیریه قازا یلورده قسماً ده
 مملکتک اقتصادی و صناعی سویره ترقیسنک بر نمره سیدر .

اوجانی قارده دالر ،

شمدی به قدر سویلدی بکرمه سزه یکی ، بیامدی بکمز رشق او کرشمش اولمادم .
 ذاتاً بولون بومصاحبه مده اویله بر ادمادن چوق اوزاقم . مقصدم ، معلوم ، مثبت
 آشکار ، یعنی هر کسک بیلمدیکی بعض حقیقه تلردن بحث ایتک ، بو حقیقتلری حیات
 فلیه ده رهبر انخاذا ایتدیشمز اوزرینه . راز نظر دقتکزی جاب ایتکدر .
 بزم اقتصادی فعالیتده دون قالمه مزک تعدد سیلرندن بریسی ، عموم بیه طرز تربیه
 و تعلیمه مزدور ، دها صریحی طرز تربیه و تعلیمه اساس اولان دنیا به نظریمز ،
 میانی طرز تعلیمزور . اگر تحلیلده دها ایلری کیدیایر سه غرب کورکلرینک
 حیاتی تلقی طرز لرینک اسباب و عواملی مادی و تاریخی حادثه لر اوره سندن ارایوب
 چیقارمق ده قابل اولور . فقط بزمشمدیلک بو جهتی بر طرفه برافورق ، دنیا به

وحیاته نظریه یی بک عمومی بر صورتده مشاهده و تثبیت ایدلم :
 بن ظن ایدیورده که غرب تورکلرینک اکثریتنک حیات طرز تلقیسی ،
 تسیر دیکرله جهانه نظریه مادی ، داستانی و ادبی ده . بو حیالک چوقنجیب
 بک اصل و عالی بر طرز تلقیسیدر . اگر امکان مادی موجود اولسه ایدی ده ،
 بوتون دنیاده ساکن اقوام ، بو طرز تلقی قبول ایتمش ؛ لئسه ایدی ، بشریت
 بلسکه جداً مسعود اولوردی . . . بو طرز تلقینک ماتمزه عمل ساحده بهض
 مهم فوائد تأمین ایتدیکی ده انکار اولونه ماز : تورک مجایای عسکریه یی ،
 قسماً بو طرز تلقی به مدیوندر ؛ صبر و تحمل ، عزیم و شجاعت ، استقامت حیات
 خارق العاده فداکارلیق ، بوتون بو قوای معنویه ، رازده حیال ، ماورائی و داستانی
 کورمکدن نشأت ایدر . مادی بر چوق اکسیکلریمزه رغماً ، بوتون بویوک
 بریتنیا امپراطورلخنک توکنمه ز و سائط مادیه سیله مجهز بر دوشمنه قارش
 قزاندیمز صوک موفقیتلرده ، اشبو قوای معنویه نك حصه عظیمه یی کیم انکار
 ایده بیایر ؟ . . . بونکله برابر ، حتی صرف عسکرلک ساحه نده بیله ، بالکز
 قوای معنویه نك کافی بر عامل موفقیت اولدییقی ده کیمسه ادعا ایده من . هله حرب
 عسکرلک میدانندن ، اقتصاد ساحه نده کینجه ، عوامل معنویه نك تأثیری ده
 زیاده اکسیر . جهانه صرف ماورائی ، داستانی و ادبی بر نقطه نظر دن باقن
 بر قوم ، دنیای مادی ، شائی و اقتصادی بر زاویه رویتدن کورنرله ساحه
 اقتصادده قابل دکل رقابت ایده من . بناء علیه ، دنیایه نظریه یی کیشله نك
 تماماً لاشدیر مق مجبوریتدیر .

اقتدیلر ،

حیات طرز تلقیمزک ، دنیایه نظریه یی بک تبدیلی چوق قولای بر ایش دکلدر .
 بو تبدیله اصل حامل ، بالذات حیات ، یعنی الحیات اقتصادی اوله جقدر . بونکله
 برابر ، بوسبوتون نده بندن دکلسه ک ، اراده فردیه نك ، اراده مشترک نك
 مؤثر اولایله جکفی قبول ایتلی یز . وین قبول ایدیورم ؛ زیرا شوراده ، اوکده
 قطع بر دلیل کورمکده ییم : تورکیکلک ، تورک ملیتپرورلیکی ، اساساً ایجابات
 حیایه دن ، الحیات اقتصادی دن تولد ایتشدیر ، فقط بو حرکتده ، بو جریانده

فردی واده لرك ، تنظيم ايديش فردي اراده لردن مركب . مؤسسە لرك تائيرلرخ
منصف اولان بىچ بر كيمسە رد وانكار ايدە من توركيكلىك جريانى ، سايق
عثمانلى ايمپراطورلىق ايجنده تورك خلقنك حياتە نظارنى مەين بر جەتە امالە
ايتەبە جاليشدى و ايجابات شئونه مرائق اولدينى ايجون موفق دە اولدى :
بوگون كەنە و تزلزل عثمانلى ايمپراطورلىق « ق » كنج و دينج توركيە مى دولتى وارا
اوجاقلار !

اوجاغى كزك ناريخچە سنى البتە هيكز بيليرسكز : اوجاق اون سنە اولە
« تورك يوردى » مجموعە سنك اداره خاتە سنده ، طبعىلى كنجلكك تشبث ، هنرم
و غيرتيله طوغمشدى . منور كنجلكك ايدە آل آئشى ايله طولو قايىلردن
طوتوشان بو اوجاق ، تورك يوردىنك هر طرفە بايلدى ، آناطولى و ارم
ايلده قرقە ياقين اوجاقلار آچيلدى . متاركيى متعاقب تورك مى حياتى قيرمق
امستە بن انكليزلر ، دو حال اوجاغە تعرض ايتديلر ؛ و استانبولده آنا اوجاغى
سوندېرمەيە اوغراشدېلر تورك اوجاغى كنجلكك قورمشدر ، انتشاريتە
توركيكلىك ايدە آلى ، كنجلكك نشر ايتمشدر . ذاتاً مەين نقطە نظارلك تلقينە
انتشاريتە لك مساعد محيط كنجلك ، على الخصوص مکتب كنجلككيدر : يكي
اقتصادى ايدە آلى دە كنجلكك ، مکتب كنجلككە تلقين ايتىلر .

اقتديلر ، هر دو جەدن مکتبلر يمزە ، مدرسە لري مزە كيروب جيقان چوجقلر يمزك
نصل تەليم و تربيه كوردكلريتە بر آز دقت ايدە جك اولورسە كز ، كوردسيكزكە
تلقين ، تربيه و تەليم عامماً - بلكە غايت آزا ستشاسى و اردر - بر آز اول عرض
ايتديكم حيات طرز تلقين مزە كوردور ؛ بز اختيارلر جهانه نصل باقوردسەق
چوجقلر يمزە دە دنيايى اويلە كوسترمك ايتيورز : مکتبلردە چوجقلرە
كنجلرە هپ مازرائى ، داستانى وادىي تەليم و تربيه تلقين ايتييورز
ديديكم كى بو تربيه نامامدر ، ناقصدور ، بر طرفليدور . تربيه مليە من تمام اولمق
ايجون مازرائى ، داستانى وادىي تەليم و تربيه ايله برابر مادي ، شائى و اقتصادى
تەليم و تربيه دە و بر يلدور .

دقت ايدە اقتديلر ، مازرائى ، داستانى وادىي تربيه و تەليم اهمك اولمسون ،

دېك ايستميورم : بوكون حيانه اك شأى و اقتصادى بر نقطه نظر دن باقان
 انگلتره و امريقادا ماورائى داستانى تربيه اعمال ابدلش دكلدره فقط اوملتله
 بوهوامل يله صرف شأيت حيانيه به خادم قبله مقدمه درلر. اوتلر ، انجيه تبا ،
 چه ايرلسى انسان ايجوندره انسان جهه ايرلسى ايجون دكلدره دپورلره حاصله
 نظر لرنده غايه اصلى ، حيات و رفاه حياندر ...

بر نقطه به دها دقت بويورمه كزى رجا ايدرم :

مقدم ، مملكت نمزده يالكز ارباب اختصاصى بيشدين زراعت ، صنايع
 و تجارت مکتبلى آجاسين ، ديمكدره دكلدره مقدم ، عمومى محصيل و تربيه
 مکتبلرنده ، ابتدائيه دن تا دارالفنونه قدر باجله مكاتب و مدارسده . اس تربيه
 و طلبك اقتصادى و شأى بر نقطه نظر دن و بر بلاسى لزومى سولكدر . بوكا
 موافق اولامادينه مزقده برده ، عسكرى و سياسى ظفر لره ، ادارى و ملاكى تدبير لره ماحه
 اقتصادده ديكر اقوامه طالبانه رقابت ايده يله جكمز ، چوق شهيددر . . .
 او جا قليلر :

اصلا خاطر دن چينارمايكز كه هر دور تاريخك بر طرز مدنيتى واردر .
 او خوضه مدنيتده باشاق ، و حتى اومدينه غلبه ايله يكي بر طرز مدنيت ابداع
 ايتك اهنه ينلر ، اومدينك الجا آتسه قاتلانق ، عسكرى بر تير ايله او كا آفاق
 اويدورمق مجبور يته درلر . مدنيت ، ادوار قدومه دنبري ، خيل اوزون سياحت
 ايده رك ، نهايت بوكون حراقلى اوروپا و امريقاى شالى اولان بر قطع ناقصك
 ايجه كيروب اوطوز مشدر . يز ، شرق اسلامى و تورك دنياى ، بو معاصر
 مدنيتك نحت تاثيرنده يز ، آجيق سويليديم : زبونى يز ... چوق محتمل كه مدنيت
 حاضره بر دوره استحاله نك عرفه سنده و يا مقدمه سنده بولنور . فقط بو
 استحاله بى موافقتله كييرمك ، يعنى يكي ، بلكه دها عالى و انسانى بر شكل مدنيت
 كيير بيلمك ايجونده مدنيت حاضره نك ايچنده بولونمق ضرورتى وار :

مدنيت حاضره نك وصف ظالى ، تماماً اقتصادى و شأنى اوليشيدر .
 مدنيت حاضره ، جهانه ، وقايع جهانه ، بناء عليه حيانه انجق اقتصادى و تقى بر
 زراعت و ديتدن باقار . مدنيت حاضره نك بوتون تجهيزات و اشكالاى بو كا كوده

بایلمشدر. مدنیت حاضره نكده سراكتر حیاتیه سی باقه لر، باهر بقه لر و تیار تخانه لر در...
 و بو، شاعرانه دكلدر، كوزل دكلدر، حتی ایی ده دكلدر؛ فقط نه بایلم كه، بو خانیته در،
 واقعه در... بروسه ده بر ایلول افشامی، ایكندی نمازیخی پشیل جامنده قیلارقی،
 سرویلر الله چكلمش ایکی متصوفك آره سره پشیل اووه یه، آق ساحل کفیشه،
 صبرمه فراجلی غروبه باقارقی خفیف سسله بقای روحدن، فردای حیاتیه،
 وحدت وجوددن بحث ایتمه لرینی، برده غاطله ده خاویار خائنده بروسه چیلرک
 قولاقلری صاخیرلاران شملطه و پایقره لرینی خاطر یكزه کتیر یكزه... بونلرک بدلی
 و اخلاق قیمتی تقدیرده، اك بو ذوق بر دماغ بیله شایرماز. فقط نه بایلم كه
 بو كوئکی مدنیتك قلبی، مع الاسف، بروسه ده، سرویلر اراستنده دكل، بروسه و باقه لرده
 چاریور... حضرت قرآنك بو یوردینی وجهله، خصم لریمزه کندی سلاحیه
 مقابله ایتمکدن غیری چاره من یوق: سنت الله بویه جاری اوله کله در.
 اقدیلر،

قارل مارقس تاریخی و اقتصادی مکتبندن اولان کیمسه لر، بو کون تورکیه نكده
 کیمرمکده اولدینی دوره تاریخیه به، بورژوازی (بورجلی صنفی، اورتہ صنفی،
 صنعت و تجارت ارباب) نكده تکیونی نامی ویرمکده درلر. تاریخ عثمانیک برایی عصرلق
 دوره اخیرنده، تورک اورتہ صنفی، دنیا نكده انکشاف اقتصادیه سبله، متناسب آرق
 ایله مده کندن، یوق درجه سنده اهمیتسنز قالشدی، بو بوشاقی غیر مسلم لر،
 روملر، ارمنیلر، یهودیلر، اجنیلر دولدیر یوردی. و بو هیأت اجتماعی من
 ایچون، چوق تمهلکی بروضیت ایدی، وضیتک نه لکه لیلکی صولک ربع عصرده،
 هیمز بارز و فجح برضورنده کوردک. شمدی اشته تورک کندیسی، او بوشاقی
 دولدیر می اشته یور.

ملی مؤسسہ لرک، ملی متفکرلرک جمعه سی بوکا یاردیم ایتمکله مکلفدر...
 اوجاقیلر،

جهادا کبرک اوردوسی، بالکز عسکرلر دكلدر. هیمز، عسکرلر دجه سنده
 بو بولک فداکارلقه چالشمه به مجبورز، بروسه اوجاقیلری، چفتچی، اصناف،
 تیار، تیاره دار، قاریق طور، معلم، مدرس، مربی، هرده ناولمده کز

اولیکز ، ملتیزک ، تورک ملتیک حیاته نظاری ، مدیت حاضر مه اویقون بر
حاله کتیر مه یه اوشه حقیقکزا دسار یکز ، سوزلریکز ، دانلریکز ، ایشلریکز ،
داتما بو غایه یه متوجه اولاجقدر .

تورک اوجاغی شمدی به قدر ، فکر ساحه سنده نشر پاته اوشه اشمیدی .
کنده سنه قارده ش دیگر وؤسسائه برلکده ، بر تورک ایدم و لوزیسی احداثه
چالیشمیدی ، موفق ده اولمیدی . اقتصادی مسائل ، تورک اوجاقلری پک آز
اشغال ایدیوردی ... آرتق اوجاقلردن حیاته باقیلان زاویه رویت ده اقتصادی
و شائی اولمالیدر . اونودلما ملیدر که هر دورلو فکریات ده ، نهایت الهیه اقتصادی
تملر اوزرینه قورولور . تورکچیلک فکریاتک عملی ، تورک ملتیک کرک مملکت داخلده
پانامان عنصر و اقوامه ، کرکسه خارچدن کله جک بیانیجیلره اقتصاداً مغلوب
اولیه حق حر و مستقل ملت حالده لایقی ایدم بیلیمک اوزو و احتیاجیدر . تورک
اوجاقلری یاشامق و حیات ملیه مزده حقیقه مؤثر اولمق ایستلرسه ، بواسی
اصلا کوزدن قاچیر ماملیدرلر . تورک اوجاقلری ، رئیسز قازی پاشانک لایموت
تعبیرله حقیقی صاحبز و افندیمنز (کویلو- چفجی) ، شهرلی اصناف و تجاری
طویلامالی و ایشیقندن و صیجاغندن اونلرک مستفید و متم اولملرنی تأمین
ایتمه لیدر . بو تأمین اولتورسه ، اوجاق کورلیه رک یانار و اطرافنه صیجاغان
نور قلمچیلرندن یکی یکی فکر و ایش اوجاقلری طویشیر ؛ و بو صورتله بوتون
تورک یوردینی حیات و سعیدن حاصل اولان صیجاقق و آبدینلق قاپلار . ایسته
او زمان ، یعنی بوتون تورک یوردی ، تورکک ملی بر سی و عمل ساحاسی
اولدینی زمان ، آنجیق او زمان ، جهاد اکبر ترانیلمش ، تورک ملتی حقیقی
حریت و استقلاله نائل اولمش اولور .

اوجاقلیلر

تورک اوجاغی قورانلردن ، تورک اوجاغک الکاسکی قی صقاللرندن بری
صلتله هیکزی جهاد اکبره کوکلی عسکر یازیلا دعوت ایدیورم ... تکرری
بولکنزی آجیق و اونغورلی اینسین
آن پوره اوغلی یوسف